

УДК 796.08 (477):796.093.1

ББК 75.3 (4 Укр.)

Роман Дмитрів, Богдан Лісовський

АНАЛІЗ ВИСТУПІВ НАЦІОНАЛЬНИХ ЗБІРНИХ КОМАНД УКРАЇНИ НА ЧЕМПІОНАТАХ СВІТУ З КОМАНДНИХ ВИДІВ СПОРТУ

У статті вивчено та проаналізовано виступи чоловічих і жіночих національних збірних команд України на чемпіонатах світу з командних видів спорту. Результати дослідження показали, що незважаючи на популярніші в даний час футбол, баскетбол і волейбол, більшого успіху українські "ігровики" досягли в інших видах: гандболі (серед жінок), хокеї та міні-футболі (серед чоловіків).

Ключові слова: національна збірна України, чемпіонат світу, командні види спорту, чоловіки, жінки, результати ігор (матчів).

В статье изучены и проанализированы выступления мужских и женских национальных сборных команд Украины на чемпионатах мира по командным видам спорта. Результаты исследования показали, что несмотря на более популярны в настоящее время футбол, баскетбол и волейбол, большего успеха украинские "игровики" достигли в других видах: гандболе (среди женщин), хоккее и мини-футболе (среди мужчин).

Ключевые слова: национальная сборная Украины, чемпионат мира, командные виды спорта, мужчины, женщины, результаты игр (матчей).

This article the paper studied and analyzed the performances of men's and women's national teams of Ukraine at the world championships with team sports. The results in saying that despite the more popular football, basketball and volleyball, more successful Ukrainian athletes achieved in other ways: handball (women), hockey and mini-football (men).

Keywords: Ukraine's national team, world cup (championship), sports, men, women, game scores (matches).

Постановка проблеми та аналіз результатів останніх досліджень. Останнім часом чемпіонати світу з командних видів спорту стали значно популярнішими, підвищився рівень їх організації та проведення. У розвинутих країнах історії вітчизняного спорту та спортивній статистиці приділяють значно більше уваги, ніж у нашій країні. Чоловічі та жіночі національні збірні України гідно виступають на міжнародній арені, проте їх досягнення висвітлені не в повній мірі, частково залишаючись поза увагою населення і, зокрема, учнівської та студентської молоді. Відзначимо, що в українській спортивній літературі подібних досліджень бракує. Тож вважаємо доцільним проаналізувати та порівняти виступи збірних команд України на найпрестижніших змаганнях з командних видів спорту.

Мета дослідження – вивчити та охарактеризувати виступи національних збірних України на чемпіонатах світу з командних видів спорту.

Методи дослідження. Вивчення й аналіз наукових джерел, статистичної інформації, матеріалів спортивної періодики та міжнародної інформаційної мережі Internet.

Результати досліджень та їх обговорення. У перші роки незалежності чоловічим національним збірним України (табл. 1) ніяк не вдавалося подолати кваліфікаційний рубіж, причиною чому було соціально-економічне становище молоді країни, відсутність спонсорської підтримки тощо; деякі спортсмени, із різних на те причин, приймали громадянство інших країн (переважно колишніх республік СРСР), захищаючи кольори їхніх збірних.

Першою збіркою України, яка брала участь у фінальному турнірі чемпіонату світу (далі – ЧС) була міні-футбольна – III-й Кубок ФІФА, що пройшов з 24 листопада по 8 грудня 1996 року в Іспанії за участю 16 команд. З першої ж спроби українські футзалісти добилися найбільшого свого успіху, посівши четверте місце. Результати

матчів за їх участю: перший раунд: Австралія – 11:2, – Іспанія – 1:4, – Єгипет – 10:3; другий раунд: – Голландія – 4:4, – Бразилія – 2:2, – Уругвай – 5:3; півфінал: – Іспанія – 1:4, гра за третє місце: – Росія – 2:3. Український гравець Олександр Москалюк став володарем “Бронзової бутси” (забив 10 голів), будучи другим-третім у списку кращих бомбардирів турніру (разом із бразильцем Шоко відзначився 10 голами) [8].

Надалі наша команда пропустила тільки турнір 2000 р. У наступних трьох – незмінно виходила з групи, зупиняючись за крок до виходу у півфінал, посідаючи шосте, восьме і шосте місце: 2004 р. – чвертьфінальна група (через гіршу різницю забитих і пропущених м’ячів далі пройшла Аргентина), 2008 р. – чвертьфінальна група, 2012 р. – поступилися в чвертьфіналі Колумбії (1:3) [8].

Всього у міні-футбольної збірної України чотири участі (зіграно 26 матчів: дванадцять перемог, п’ять нічий, дев’ять поразок, різниця голів – 82:27) і наразі восьме місце (з 43-х команд) в загальній таблиці учасників фінальних турнірів ЧС. У всіх розіграшах очолював команду Геннадій Лисенчук.

Встановлено, що другою збірою, яка змагалася серед елітних команд була волейбольна. На XIV-му чемпіонаті світу, який відбувся 13–29 листопада 1998 р. в Японії, українська збірна посіла десяте місце з 24-х команд (тренер Леонід Ліхно). Результати матчів за їх участю. Перший груповий етап: – Китай – 1:3, – Голландія – 0:3, – Чехія – 3:0; Другий груповий етап: – Італія – 0:3, Голландія – 1:3, – Югославія – 0:3, – Росія – 0:3, – США – 3:2, – Китай – 1:3, – Греція – 3:1; стикові матчі за 9–12 місця: – Канада – 3:0, – США – 0:3. Разом 12 матчів: чотири перемоги, вісім поразок, за партіями – 15:27 [15]. Наразі це єдина участь нашої команди на чемпіонатах світу з даного виду спорту.

Далі настав період хокейної збірної України, яка була учасником чемпіонатів світу найбільше разів – дев’ять років поспіль – з 1999 по 2007 роки. Отримали ж це право наші хокеїсти в 1998 році. Спочатку стали переможцем чемпіонату світу в Групі “В”, який прошов 15–26 квітня 1998 року в містах Любляна та Єсеніце (Словенія); українці виграли всі сім матчів із різницею шайб 38:13. Далі – після кваліфікаційних матчів у тій же Словенії, посівши також перше місце в групі: Україна – Франція – 4:1, – Німеччина – 2:1, – Словенія – 2:2 [5].

Дебют в елітному дивізіоні (турнір проходив 1–16 травня в Норвегії) виявився невдалим. Поразка в трьох матчах – від Фінляндії – 1:3, Росії – 1:4, Білорусі – 1:6 (автори закинутих шайб: Сергій Кліментьєв, Олег Синьков, Віталій Литвиненко) і загалом 14-е місце з 16-ти команд. Наступного року українці знову були 14-ми, проте вже в 2001 і 2002 рр. посіли десяте і дев’яте місце на чемпіонатах світу, що є кращим досягненням збірної України, для якої останнім наразі був турнір, який відбувся 17 квітня – 13 травня 2007 року в Росії. У першому раунді українці програли всі три матчі: – Фінляндія – 0:5, – Росія – 1:8, – Данія – 3:4; у втішному турнірі за 13–16-те місце теж виступили невдало: – Латвія – 0:5, – Норвегія – 3:2, – Австрія – 4:8. В підсумку останнє 16-те місце і вихід до I-го дивізіону, де збірна України виступає і сьогодні, хоча в 2008–2010 рр. наші хокеїсти зупинялося за крок до повернення в еліту, поступившись у вирішальних матчах Угорщині (2:4), Італії (0:2), Австрії (1:2) відповідно [4, с.31–33].

У ТОП-дивізіоні хокейна збірна України зіграла 51 матч: одинадцять перемог, чотири нічий, тридцять шість поразок, співвідношення шайб – 93:206. Кращими снайперами в цих змаганнях є Вадим Шахрайчук і Роман Сальников (13 і 7 закинутих шайб відповідно). Очолювали команду два тренери – Анатолій Богданов (у 1999–2003 рр.: 27 ігор) та Олександр Сеуканд (у 2004–2007 рр.: 24 гри).

П'ятнадцять матчів у ТОП-дивізіоні, в яких хокейна збірна України не поступалася: 2000 р.: – Японія – 4:0, – Франція – 3:2; 2001 р.: – Латвія – 4:2, – Австрія – 2:0; 2002 р.: – Польща – 3:0, – Росія – 3:3, – Австрія – 3:2; 2003 р.: – Японія – 5:1; 2004 р.: – Японія – 2:2, – Франція – 6:2, – Казахстан – 2:2; 2005 р.: – Данія – 2:1, – США – 1:1; 2006 р.: – Італія – 4:2; 2007 р.: – Норвегія – 5:2 [4, с.96].

Водночас, учасником чемпіонату світу в 2001 і 2007 рр. була гандбольна збірна України. На дебютному своєму турнірі, який пройшов з 23 січня по 4 лютого 2001 р. у Франції, наша команда доволі несподівано посіла сьоме місце з 24-х команд. Результати ігор за їх участю: – Словенія – 24:28, – Росія – 27:30, – Туніс – 24:18, – Саудівська Аравія – 28:17, – Норвегія – 31:22; 1/8 фіналу – Хорватія – 37:34 (у другому овертаймі); чвертьфінал – Швеція – 20:34; стикові матчі за 5–8 місця – Іспанія – 23:24, – Німеччина – 30:24. Два українські гандболісти увійшли до списку кращих бомбардирів турніру: Юрій Костецький був другим (60 голів), закинувши на один м'яч менше, ніж росіянин Едуард Кокшаров, а Валерій Лочман – сьомим (42 голи). Тренер збірної – Владислав Циганок [11].

На турнірі 2007 року, який пройшов у Німеччині, українцям дещо не пощастило. Тільки через гіршу різницю м'ячів, команда не змогла потрапити до дванадцятки кращих, яка продовжила боротьбу за медалі. Результати ігор за їх участю на першому груповому етапі: – Франція – 21:32, – Ісландія – 32:29, – Австралія – 37:18. Вперше в історії даних змагань, команди, що посіли нижчі місця (з 13-го по 24-е) повели боротьбу за президентський Кубок, де збірна України була другою, загалом посівши 14-те місце. Результати ігор за їх участю: – Кувейт – 33:23, – Аргентина – 23:22; – Норвегія – 22:32. Очолювали нашу команду Сергій Кушнірюк та Іван Фучеджі [11]. Пам'ятним цей турнір став для одного з найкращих українських гандболістів Олега Великого (за амплу напівсередній), який в 2004 р. прийняв громадянство Німеччини, а на ЧС–2007 став у її складі чемпіоном світу (хоча через травму й не зіграв жодного матчу).

Загалом, на двох чемпіонатах світу чоловіча збірна України з гандболу зіграла 15 матчів: дев'ять перемог, шість поразок, співвідношення м'ячів – 412:386.

Національна збірна України з футболу у відбірковому турнірі до ЧС–1994, який проходив у США, участі не брала. Проте учасником турніру була збірна Росії, в заявку котрої потрапили п'ять гравців, які народилися в Українській РСР, а також Олег Саленко, який в 1989–1992 рр. виступав за київське “Динамо”. Уродженець Ленінграду став кращим бомбардиром ЧС–1994 (разом із бразильцем Ромаріо – по 6 голів), а також володарем світового рекорду за кількістю забитих м'ячів в одному матчі у фінальних турнірах ЧС – п'ять (за 59 хвилин у грі проти Камеруну, який росіяни виграли з рахунком 6:1).

У відбіркових турнірах до ЧС–1998, ЧС–2002, а також ЧС–2010 збірна України зупинялася за крок до виходу у фінальний турнір. Займаючи друге місце в групі, в серії плей-оф українці тричі поступалися: відповідно Хорватії (0:2 і 1:1), Німеччині (1:1 і 1:4), Греції (0:0 і 0:1); цікаво, що суперники, яким поступалася наша команда, згодом були призерами ЧС: хорвати – бронзовими в 1998 р., німці – срібними в 2002 р. [3].

З третьої спроби збірна України, під керівництвом Олега Блохіна, стала переможцем другої групи (Україна – 25 очок, Туреччина – 23, Данія – 22, Греція – 21, Албанія – 13, Грузія – 10, Казахстан – 1), забезпечивши собі вихід у фінальний турнір, який пройшов з 9 червня по 9 липня 2006 року в Німеччині. Українці виступили блискуче, з першої спроби зупинившись за крок від квартету кращих. Результати ігор за їх участю: в групі – Іспанія – 0:4, – Саудівська Аравія – 4:0 (автори голів: Андрій Русол,

Сергій Ребров, Андрій Шевченко, Максим Калініченко), – Туніс – 1:0 (автор голу: Андрій Шевченко з пенальті): 1/8 фіналу – Швейцарія – 0:0, пенальті 3:0 (удар Андрія Шевченка парирував воротар, реалізували пенальті Артем Мілевський, Сергій Ребров, Олег Гусєв); 1/4 фіналу – Італія – 0:3. Зауважимо, що в чвертьфіналі збірна України поступилася майбутнім чемпіонам – італійцям, а на цій же стадії вибули з турніру гранди світового футболу: Бразилія, Аргентина й Англія. Голкіпер збірної України Олександр Шовковський встановив світовий рекорд, ставши першим і наразі являється єдиним воротарем, який не пропустив жодного м'яча в серії післяматчевих пенальті у фінальних турнірах чемпіонатів світу. Крім того, три матчі поспіль з п'яти зіграних на ЧС–2006 – відстояв на нуль.

Наразі збірна України веде боротьбу за право зіграти в ХХ-у за рахунком чемпіонаті світу, який пройде з 12 червня по 13 липня 2014 року в Бразилії.

У фінальних турнірах чемпіонатів світу з інших командних видів спорту чоловічі збірні України участі не брали (див. табл. 1).

Найближче до успіху була регбійна збірна. У кваліфікації до ЧС–2011 українці вдало подолавши попередні раунди, в серії плей-оф поступилися румунам (3:33 і 7:61). Встановлено, що в 2013 р. дебютувала в чемпіонатах світу збірна України з хокею з м'ячем (бенді), однак у дивізіоні “В” (другий за силою): п'ять матчів, п'ять поразок (різниця м'ячів – 18:35) і остання восьма сходинка [6].

Дебют національних збірних команд жінок України (табл. 2) припав на 1994 рік, що на два роки раніше, ніж у чоловіків. Першими жіночими українськими збірними, які потрапили у фінальний турнір чемпіонату світу була софтбольна та волейбольна:

– VIII-й чемпіонат світу з софтболу серед жінок (29 липня – 7 серпня 1994 р.). Турнір відбувся в Канаді за участю 28-ми команд. Українки програли в своїй групі всі шість матчів із різницею м'ячів 1:57, посівши 26-те місце [12].

– XII-й чемпіонат світу з волейболу серед жінок (21–30 жовтня 1994 р.). У змаганнях, які пройшли в Бразилії, українки посіли одинадцяте місце з 16-ти команд. Результати ігор за їх участю: – Росія – 1:3, – Італія – 3:2, – Китай – 1:3; 1/8 фіналу – Японія – 0:3; тренер української команди Володимир Бузаєв [15].

Наступного року вперше на світовому форумі зіграла гандбольна збірна України. Тут слід здійснити відступ у минуле і пам'ятати, що збірна СРСР, кістяк якої складали українські гандболістки під керівництвом легендарного Ігоря Турчина (уродженця Одеської обл.) добилися значних успіхів на найпрестижніших змаганнях: чемпіонат світу – третє місце 1973 р., друге в 1975 і 1978 рр., перше 1982 і 1986 рр.; Олімпійські ігри – золоті медалі в 1976 і 1980 р., бронзові медалі в 1988 р.

Щодо збірної України з гандболу, дебютним її турніром став XII-й чемпіонат світу, який відбувся 5–17 грудня в Австрії та Угорщині. З першої спроби українки потрапили до першої десятки, посівши дев'яте місце з 20-ти команд (тренер Зінаїда Турчина). Результати ігор за їх участю: – Угорщина – 23:30, – Хорватія – 16:17, – США – 27:16, – Бразилія – 27:17 (посіли третє місце в групі з п'яти команд); 1/8 фіналу: – Росія – 20:23; стикові матчі за 9–16 місця: – Китай – 31:30, – Швеція – 24:19; матч за дев'яте місце – Хорватія – 35:32. Кращим бомбардиром турніру стала Наталія Дерепаско (61 гол), яка згодом змінила громадянство, захищаючи кольори команди Словенії [11].

До фінальної частини чемпіонату світу 1997 року, де вперше учасниками розіграшу були 24 команди, збірна України не потрапила. Проте в наступних шести (поспіль) успішно долала кваліфікаційний відбір, ставши стабільним учасником чемпіонатів світу з гандболу.

Таблиця 1

**Виступи чоловічих національних збірних команд України
у фінальних турнірах чемпіонатів світу з командних видів спорту**

Вид спорту	Роки: дебютний ЧС – останній наразі	Всього проведених	Участей НЗК України, разів (з можливих)	Досягнення збірної України: місце (рік)	Господар наступного ЧС (рік)
	<i>Із видів спорту, які входять до програми Олімпійських Ігор</i>				
Хокей	1920–2013	77	9 (18)	14-е (1999, 2000), 10-е (2001), 9-е (2002), 12-е (2003), 14-е (2004), 11-е (2005), 12-е (2006), 16-е (2007)	Білорусь (2014)
Гандбол	1938–2013	23	2 (10)	7-е (2001), 14-е (2007)	Катар (2015)
Футбол	1930–2010	19	1 (5)	1/4 фіналу (2006)	Бразилія (2014)
Волейбол	1949–2010	17	1 (5)	10-е місце (1998)	Польща (2014)
Баскетбол	1950–2010	16	0 (5)	–	Іспанія (2014)
Водне поло	1973–2013	15	0 (9)	–	Росія (2015)
Хокей на траві	1971–2010	12	0 (5)	–	Голландія (2014)
---	<i>Із видів спорту, які не входять до програми Олімпійських Ігор *</i>				
Міні-футбол	1989–2012	6	4 (5)	4-е (1996), 1/4 (2004, 2008, 2012)	Колумбія (2016)
Бейсбол	1938–2011	39	0 (8)	–	**
Хокей з м'ячем	1957–2013	33	0 (1)	–	Росія (2014)
Софтбол	1966–2013	13	0 (?)	**	Канада (2015)
Крикет	1975–2011	10	0 (-)	–	Австралія / Нова Зеландія (2015)
Регбі	1987–2011	7	0 (4)	–	Англія (2015)
Індорхокей	2003–2011	3	0 (?)	**	Німеччина (2015)

Примітка: НЗК – національна збірна команда;

1. * – свого часу на Олімпійських іграх розігрувалися: бейсбол (офіційно: 1992, 1996, 2000, 2004, 2008, неофіційно: 1904, як показовий вид: 1912, 1936, 1952, 1956, 1964, 1984, 1988 рр.), софтбол (1996, 2000, 2004, 2008 рр.), регбі (1900, 1908, 1920, 1924 рр.), крикет (1900 р.), а також хокей з м'ячем (в якості показової дисципліни: 1952 р.).

2. ** – достовірні статистичні дані по деяких видах спорту наразі відсутні.

3. У більшості змагань (серед чоловіків і серед жінок), команди спочатку беруть участь у відбірковому чи кваліфікаційному раундах (одному або двох і т.д.), звідки найкращі здобувають право виступати у фінальному турнірі. Проте є види спорту (хокей, хокей з м'ячем, регбі та ін.), в яких найсильніші збірні команди (згідно рейтингу) виступають в елітному дивізіоні, не приймаючи участі у відбіркових турнірах.

Якщо в 1999 і 2001 рр. наша команда виступала посередньо, то на XVI-му чемпіонаті світу, який відбувся 2–14 грудня 2003 р. в Хорватії, українські гандболістки (тренер Леонід Ратнер) зупинилися за крок до п'єдесталу, посівши четверте місце, що наразі є найбільшим успіхом серед жіночих національних збірних України на чемпіонатах світу з видів спорту, які входять до програми Олімпійських ігор. На стадії першого групового турніру українки здобули чотири перемоги (над Норвегією – 30:29,

Тунісом – 33:15, Аргентиною – 28:14, Японією – 39:30) і один матч звели внічию (з Румунією – 28:28). В другому раунді українки за рахунок кращої різниці забитих і пропущених м'ячів все ж відстояли друге місце, яке дало право потрапити у квартет кращих (результати ігор: – Словенія – 26:25, – Німеччина – 25:23, – Угорщина – 23:35). У вирішальних матчах не вистачило зовсім трохи: у півфіналі та в матчі за третє місце українки поступилися з різницею в два м'ячі: Франції (26:28), яка стала чемпіоном світу і Південній Кореї (29:31) відповідно. Характерно, що до символічної збірної турніру потрапила Олена Цигиця (краща ліва напівсередня), яка крім того посіла друге місце в списку кращих бомбардирів ЧС–2003, закинувши 66 голів.

В інших трьох розіграшах українки виступили безуспішно (див. табл. 2), тільки в 2005 році увійшли в десятку та в 2007 р. здобувши Президентський Кубок (як краща збірна з другої дванадцятки). Проте відзначились наші гандболістки: на ЧС–2005 Олена Резнір закинула 52 м'ячі, 34 з яких з пенальті (найбільше з усіх); на ЧС–2007 і ЧС–2009 одними з кращих серед голкіперів були Марія Макаренко та Тетяна Чухно відповідно, у 2009 р. Ольга Ніколаєнко закинула 53 м'ячі, посівши п'яте місце в списку кращих бомбардирів турніру [11]. Через невдалий виступ українок на чемпіонатах Європи в 2010 і 2012 рр., який був відбірковим турніром до світового форуму, наша команда пропустила ЧС–2011 і ЧС–2013.

Загалом у семи фінальних турнірах чемпіонату світу збірна України зіграла 52 матчі: 26 перемог, 5 нічиїх, 21 поразка. Завершуючи аналіз виступів жіночої збірної України з гандболу зауважимо, що вона була учасником усіх чемпіонатів Європи – 10 разів (кращим досягненням є друге місце в 2000 р., фінал: Угорщина – Україна – 32:30), а в 2004 р. під керівництвом Леоніда Ратнера стала бронзовим призером (обіграли в матчі за третє місце збірну Франції – 21:18), Ігор XXVIII Олімпіади в Афінах, причому першою з “ігрових” збірних України.

Між тим, у 2002 р. вперше і поки-що востаннє на чемпіонат світу пробилася збірна України з хокею на траві. Наші хокеїстки посіли 14-е місце з 16-ти команд. Статистичні дані – 9 ігор: дві перемоги, дві нічиї, п'ять поразок, голи – 16:29. Результати матчів за їх участю: – Шотландія – 2:1, – Аргентина – 1:5, – Південна Корея – 2:2, – Росія – 3:3, – Китай – 1:4, – Нова Зеландія – 0:3, – Німеччина – 2:5; стикові матчі за 13–16 місця: – Ірландія – 4:3, – ПАР – 1:3 [7].

Тут слід звернути увагу й на зароджений у Німеччині в сімдесяті роки ХХ ст. індорхокей, який є одним із різновидів хокею на траві. Чемпіонат світу серед чоловіків і серед жінок, в якому беруть участь по 12 команд, розігрується кожних чотири роки з 2003-го.

Успішно на ЧС виступала жіноча збірна України: 2007 – четверте місце, 2011 – бронзовий призер (тренер Світлана Макаєва). На стадії групового турніру збірна України двічі посідала друге місце, проте подолати півфінальний бар'єр поки-що не змогла. Найбільші перемоги українок зафіксовані над командами Шотландії (10:4 в 2007 р.) та Чехії (6:1 в 2011 р.). Всіх своїх поразок українки зазнали від Німеччини – тричі (в 2007 р.: у групі – 2:10, у грі за третє місце – 2:5; в 2011 р.: у півфіналі – 2:6) та Голландії – двічі (в 2007 р.: у півфіналі – 0:8; в 2011 р.: у групі – 0:3). До слова, в матчі за третє місце на ЧС–2011 українки здолали білорусок – 4:2, а Марина Виноградова з сімома забитими м'ячами стала однією з кращих бомбардирів турніру.

Будучи учасником двох фінальних турнірів чемпіонату світу жіноча збірна України з індорхокею зіграла 14 матчів, здобувши дев'ять перемог і п'ять разів поступившись; співвідношення голів – 54:52 [4, с.113, 118].

Окремої уваги заслуговує міні-футбольна жіноча збірна. На III-у чемпіонаті світу, який відбувся 3–9 грудня 2012 р. в Португалії, українки посіли п'яте місце з десяти

команд. Результати ігор за їх участю: в групі – Коста-Ріка – 2:0, – Іспанія – 0:2, – Малайзія – 17:0, – Росія – 0:3 (у випадку нічії – потрапили б до півфіналу); матч за п'яте місце: Україна – Японія – 4:0.

Хоча українки не потрапили на п'єдестал, але відзначилися кількома рекордами: найбільша перемога за всю історію проведення жіночих чемпіонатів світу з футзалу (над збірною Малайзії 17:0), найбільше голів, забитих одним гравцем (17-річна Анна Шульга відзначилася 5 голами в матчі з Малайзією), найшвидший гол (Юлія Тітова на 36-й секунді матчу з Малайзією). Крім того, українська збірна (головний тренер Володимир Колок) перемогла у номінації “Краща команда Fair-play”, не отримавши за весь турнір жодного попередження [2].

Таблиця 2

Виступи жіночих національних збірних команд (НЗК) України у фінальних турнірах чемпіонатів світу з командних видів спорту

Вид спорту	Роки: дебютний ЧС – останній наразі	Всього проведених	Участей НЗК України, разів (з можливих)	Досягнення збірної України: місце (рік)	Господар наступного ЧС (рік)
 <i>Із видів спорту, які входять до програми Олімпійських Ігор</i>					
Гандбол	1957–2011	20	7 (10)	9-е (1995), 13-е (1999), 18-е (2001), 4-е (2003), 10-е (2005), 13-е (2007), 17-е (2009)	Сербія (2013) * Данія (2015)
Волейбол	1952–2010	16	1 (5)	11-е (1994)	Італія (2014)
Хокей на траві	1974–2010	12	1 (5)	14-е (2002)	Голландія (2014)
Баскетбол	1953–2010	16	0 (5)	–	Туреччина (2014)
Водне поло	1986–2013	11	0 (?)	**	Росія (2015)
Футбол	1991–2011	6	0 (5)	–	Канада (2015)
Хокей з шайбою	1990–2013	15	–	–	Швеція (2015)
- - - <i>Із видів спорту, які не входять до програми Олімпійських Ігор</i>					
Індорхокей	2003–2011	3	2 (3)	4-е (2007), 3-є (2011)	Німеччина (2015)
Міні-футбол	2010–2012	3	1 (3)	5-е (2012)	Венесуела (2013) * Росія (2014)
Софтбол	1965–2012	13	1 (6)	26-е (1994)	Голландія (2014)
Крікет	1973–2013	10	0 (?)	**	Англія (2017)
Хокей з м'ячем	2004–2012	6	0 (-)	–	Швеція (2014)
Регбі	1991–2010	6	0 (-)	–	Франція (2014)
Бейсбол	2004–2012	5	0 (?)	**	**

Примітка:

1. * – у грудні 2013 р. пройдуть чемпіонати світу з гандболу (збірна України не пройшла відбір) та з міні-футболу (не визначено).

2. ** – достовірні статистичні дані по деяких видах спорту наразі відсутні.

У табл. 3 подано чемпіонів світу з командних видів спорту. Встановлено, що в даний час найбільше турнірів проведено: серед чоловіків – з хокею (розігрується щорічно) і бейсболу, серед жінок – гандболу, баскетболу, волейболу.

Таблиця 3

Найтитулованіші національні збірні на чемпіонатах світу

<i>Вид спорту</i>	<i>разів – чемпіони світу серед чоловіків</i>
Хокей з шайбою (77 розіграшів)	26 – Росія (4) / СРСР (22), 24 – Канада ¹ , 12 – Чехія (6) / ЧССР (6), 9 – Швеція*, 2 – США, Фінляндія, 1 – Великобританія, Словаччина
Бейсбол (39)	25 – Куба, 4 – США, 3 – Венесуела, 2 – Колумбія, 1 – Великобританія ¹ , Домініканська Республіка, Пуерто-Ріко, Південна Корея, Голландія *
Хокей з м'ячем (33)	21 – Росія* (7) / СРСР ¹ (14), 11 – Швеція, 1 – Фінляндія
Гандбол (23)	4 – Румунія, Швеція, Франція, 3 – Росія (2) / СРСР (1), Німеччина ¹ (2) / ФРН (1), 2 – Іспанія*, 1 – ЧССР, Югославія, Хорватія
Футбол (19)	5 – Бразилія, 4 – Італія, 3 – Німеччина (1) / ФРН (2), 2 – Уругвай ¹ , Аргентина, 1 – Англія, Франція, Іспанія*
Волейбол (17)	6 – Росія (0) / СРСР ¹ (6), 3 – Італія, Бразилія*, 2 – ЧССР, 1 – НДР, Польща, США
Баскетбол (16)	5 – Сербія / Югославія (3+2), 4 – США*, 3 – Росія (0) / СРСР (3), 2 – Бразилія, 1 – Аргентина ¹ , Іспанія
Водне поло (15)	4 – Сербія (1) / Сербія і Чорногорія (1) / Югославія (2), 3 – Італія, Угорщина ¹ *, 2 – Росія (0) / СРСР (2), Іспанія, 1 – Хорватія
Хокей на траві (12)	4 – Пакистан ¹ , 3 – Голландія, 2 – Німеччина, Австралія*, 1 – Індія
Софтбол (13)	6 – Нова Зеландія*, 5 – США ¹ , 3 – Канада, 1 – Австралія
Крікет (10)	4 – Австралія, 2 – Вест-Індія ¹ , Індія*, 1 – Пакистан, Шрі-Ланка
Гандбол 11x11 (7)**	4 – Німеччина ¹ (1) / ФРН* (3), 1 – Швеція, НДР, Об'єднана німецька команда
Регбі (7)	2 – Австралія, ПАР, Нова Зеландія ¹ *, 1 – Англія
Міні-футбол (7)	5 – Бразилія ¹ *, 2 – Іспанія
Індорхокей (3)	3 – Німеччина ¹ *
<i>Вид спорту</i>	<i>разів – чемпіони світу серед жінок</i>
Гандбол (20 розіграшів)	7 – Росія (4) / СРСР (3), 3 – НДР, 2 – Норвегія*, 1 – ЧССР ¹ , Румунія, Угорщина, Югославія, Німеччина, Південна Корея, Данія, Франція
Баскетбол (16)	8 – США ¹ *, 6 – Росія (0) / СРСР (6), 1 – Бразилія, Австралія
Волейбол (16)	7 – Росія* (2) / СРСР ¹ (5), 3 – Японія, Куба, 2 – Китай, 1 – Італія
Хокей з шайбою (15)	10 – Канада ¹ , 5 – США*
Софтбол (13)	9 – США, 2 – Японія*, 1 – Австралія ¹ , Нова Зеландія
Хокей на траві (12)	6 – Голландія ¹ , 2 – Німеччина (0) / ФРН (2), Австралія, Аргентина*
Водне поло (11)	3 – США, 2 – Італія, Угорщина, 1 – Австралія ¹ , Голландія, Греція, Іспанія*
Крікет (10)	6 – Австралія*, 3 – Англія ¹ , 1 – Нова Зеландія
Футбол (6)	2 – США ¹ , Німеччина, 1 – Норвегія, Японія*
Регбі (6)	4 – Нова Зеландія*, 1 – США ¹ , Англія
Хокей з м'ячем (6)	6 – Швеція ¹
Бейсбол (5)	3 – Японія*, 2 – США ¹
Гандбол 11x11 (3)**	2 – Румунія*, 1 – Угорщина ¹
Міні-футбол (3)	3 – Бразилія ¹ *
Індорхокей (3)	2 – Німеччина ¹ *, 1 – Голландія

Примітка: 1. ¹ – чемпіон дебютного розіграшу, * – діючий чемпіон світу (станом на 30.08.2013).

2. ** – чемпіонат світу з гандболу 11x11 розігрувався 10 разів: 7 – серед чоловіків (вперше 1938 р., востаннє – 1966 р.), 3 – серед жінок (у 1949, 1956 і 1960 рр.) [1].

3. Збірна Росії наступник збірної СРСР (СНД), збірна Німеччини – збірної ФРН, збірна Сербії – збірних Югославії (ФНРЮ, СФРЮ, СРЮ) та Сербії і Чорногорії, збірна Чехії – збірної Чехословаччини (ЧССР, ЧСФР). Вест Індія – група островів у Атлантичному океані між Північною і Південною Америкою (включає Багамські, Великі Антильські й Малі Антильські острови).

Отже, за двадцятирічну свою історію українські збірні з командних видів спорту на чемпіонатах світу виступали достойно. Проте, жодній із них так і не вдалося пробитися у фінал престижних змагань, хоча свого часу окремі спортсмени, які народилися в Українській РСР, здобували золоті медалі світових форумів у складі збірної СРСР.

Висновки

1. Чоловічі та жіночі національні збірні України з командних видів спорту були учасниками фінальних турнірів чемпіонату світу 30 разів, з яких найбільше разів: дев'ять – хокейна команда чоловіків і сім – жіноча з гандболу.

Представництво збірної України на чемпіонатах світу за видами спорту: по 9 учасей – гандбол (два – чоловіки, сім – жінки) і хокей (дев'ять – чоловіки), 5 – міні-футбол (чотири – чоловіки, один – жінки), по 2 – волейбол (чоловіки і жінки) й індорхокей (жінки), по 1 – футбол (чоловіки), софтбол і хокей на траві (жінки). Із видів спорту, які входять до програми Олімпійських ігор, а ні чоловіча, а ні жіноча національні збірні України не брали участі на чемпіонатах світу з баскетболу і водного поло.

2. В ході аналізу встановлено що в деякі роки жодна з українських збірних не була представлена на чемпіонаті світу, а саме: серед чоловіків – в 1992–1995, 1997, 2009–2011 рр., серед жінок – 1992–1993, 1996–1998, 2000, 2004, 2006, 2008, 2010 рр.

3. Кращим досягненням українських збірних на чемпіонатах світу є:

- серед чоловіків – четверте місце міні-футбольної команди (в 1996 р.), сьоме гандболістів (в 2001 р.), вихід до чвертьфіналу футболістів (2006 р.);
- серед жінок – третє і четверте місця індорхокейної (в 2011 і 2007 рр.), четверте – гандбольної (2003 р.) і п'яте – міні-футбольної команд (2012 р.).

1. Казаков С. В. Спортивные игры. Энциклопедический справочник / С. В. Казаков. – Ростов н/Д : Феникс, 2004. – 448 с.
2. Офіційна web сторінка жіночого футзального клубу “Біличанка” [Електронний ресурс] // Збірна України – краща команда FAIR PLAY !!! Режим доступу : http://www.belichanka.com/news/zbirna_ukrajini_krashha_komanda_fair_play/2012-12-11-1451.
3. Футбольные результаты и статистика от Wild Soft [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://wildstat.ru/p/40/ch/WRL_WC_.
4. Хокей : довідник / уклад. і упоряд. Р. В. Дмитрів. – Івано-Франківськ, 2013. – 124 с.
5. Хоккейные архивы [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://hockeyarchives.ru/world.html>.
6. Bandydan.nu [Virtual resource]. – Access mode : <http://www.bandydan.nu/tavlinginfo.php?sprak=sve&land=3&EVID=0>.
7. Federation International Hockey. World Cup [Virtual resource]. – Access mode : <http://www.fih.ch/en/events-8>.
8. FIFA com [Virtual resource]. – Access mode : <http://www.fifa.com/tournaments/archive/>.
9. HistoFINA. – Volume VIII. – Water Polo. Medallists and statistics [Virtual resource]. – Access mode : <http://www.fina.org/H2O/docs/histofina/waterpolo.pdf>.
10. International Baseball Federation. Baseball World Cup [Virtual resource]. – Access mode : <http://www.ibaf.org/en/tournament/baseball-world-cup/faf4ffe6-b5f3-4913-851c-d4dcf7b9927d?view=halloffame>.
11. International Handball Federation. World Championships [Virtual resource]. – Access mode : <http://www.ihf.info/IHFCompetitions/WorldChampionships/tabid/1502.aspx>.
12. International Softball Federation. World Softball Championships [Virtual resource]. – Access mode : <http://www.isfsoftball.org/index.asp>.
13. The official site of USA Basketball. Men's and Women's World Championships Summary of Finishes [Virtual resource]. – Access mode : http://www.usabasketball.com/history/mwc_results.html.
14. Topend sports. World Cup Results [Virtual resource]. – Access mode : <http://www.topend.sports.com/events/cricket-world-cup/winners.htm>.
15. Volleyball World Championships Archive [Virtual resource]. – Access mode : <http://www.todor66.com/volleyball/World/>.

Рецензент: канд. пед. наук, доц. Тягун Р. С.